

Fakulteten för lärande och
samhälle
Vidareutbildning av lärare

Examensarbete
15 högskolepoäng, grundnivå

Elevers motivation i slöjdämnet

Student motivation in sloyd

Maja Selse

Lärarytelse (VAL-projektet) 330 hp
Slutseminarium: 2020-06-02

Examinator: Dennis Augustsson
Handledare: Pär Widén

Sammanfattning

Studiens syfte är att öka förståelsen för elevers uppfattningar av vad som motiverar till formellt lärande. Det finns olika aspekter kring fenomenet motivation och min analys utgår från elevperspektivet där eleverna är de som uttrycker sig. För att förstå elevens värld behöver man undersöka vilka faktorer som påverkar elevernas vardag i skolan. Den sociokulturella kontexten kring eleverna spelar en stor roll för deras möjlighet till inläring. En förståelse kring den sociala miljö som präglar skolan och dess elever idag ger oss möjlighet att kunna påverka och motivera till ett bra lärande. Elever som mår bra har större möjlighet att prestera bra i skolans formella lärande. Om man sedan presterar bra så ökar tilltron till den egna förmågan och motivationen att lära ökar.

Forskning visar att vi föds med en vilja att lära och att det bästa lärandet uppnås när vi hittar meningsfulla sammanhang. För att det ska kännas meningsfullt behövs förståelse för nyttan av kunskapen. Eleverna behöver se sambandet mellan uppgiften och resultatet för att få lust och inspiration att vilja lära. Frågeställningarna i denna studie syftar till att hitta de centrala faktorerna för den egna motivationen och lärandet hos eleven i skolan. För att svara på dessa frågor har en kvalitativ undersökning utförts med intervjuer och enkät bland elever på en högstadieskola. Dessa uppfattningar visar på lustens och motivationens roll för ett meningsfullt lärande. Brist på motivation synliggörs genom minskad elevaktivitet och oförmåga att starta och slutföra ett arbetsområde.

Det finns många samband och orsaker till motivationen hos elever i skolan, och denna studie ska ge en ökad insikt kring elevers motivation i slöjdämnet. Utmaningen ligger i att förstå vad som motiverar människan att lära sig vardagliga saker, och dra nytta av detta när man lär sig saker i undervisningssyfte.

Nyckelord: Elevinflytande, grit, intresse, lust, meningsfullhet, motivation, nyfikenhet, slöjd.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning och bakgrund	5
1.1 Samhällsrelevant förankring	5
1.2 Skolrelaterad förankring	6
1.3 Forskningsrelaterad förankring	7
1.4 Problemområde	7
1.5 Syfte och frågeställningar	8
1.6 Avgränsningar och förankring i kursplanens syfte	9
2. Teoretiska utgångspunkter	10
2.1 De sociokulturella aspekterna	10–11
2.2 Att lära av varandra inom Slöjdämnet	12–13
2.3 Främja elevers lärande...	13–14
2.4 Formellt och informellt lärande	14–15
2.5 Meningsfullhet och att se mönster	16
2.6 Berättelser som kunskapsbärare	17
2.7 Att motivera när ingen motivation finns	17–18
3. Tidigare forskning- artiklar och studier	19
3.1 Elevers skolprestation	19
3.2 Inre och yttre motivation	20–21
3.2.1 Grit och sambandet mellan inre och yttre motivation	21
4. Metod	22
4.1 Validitet, tillit	22
4.2 Val av metod	22–23
4.2.1 Kvalitativa intervjuer och enkäter	23
4.3 Urval	24–25
4.4 Genomförandet	25–26
4.5 Forskningsetiska överväganden	26–27
4.6 Metoddiskussion	27–28
5. Resultat	29
5.1 Motivationens roll	29
5.1.1 Elevers uppfattningar	29–30

5.2 Sammanfattning -En beskrivning av resultatet	31
5.2.1 Eget inflytande	31
5.2.2 Motivation att gå på slöjdlektionen	32
5.2.3 Vad betyder ordet motivation?	32–33
5.2.4 Vad kan lärare göra för att påverka motivationen?	33
5.2.5 Beskriv ett tillfälle under en slöjdlektion...	33–34
5.2.6 Är slöjdbetygen motivationshöjande eller inte?	34
6. Diskussion	35
6.1 Resultatdiskussion	35–40
6.2 Förslag till förändringar	40–41
6.3 Sammanfattning	41–42
6.4 Avslutning	42
7. Litteraturförteckning	43–45
8. Bilagor	45
8.1 Intervjufrågor	
8.2 Enkät	
8.3 Samtyckesblankett	

1. Inledning och bakgrund

Jag undervisar i bild och textilslöjd i årskurs 7–9. Mina elever går i grundskolan, men också i grundsärskolan. Det är omväxlande och roligt att undervisa, men ibland också frustrerande. Min frustration kommer när jag känner att jag inte når fram till eleverna, när de inte vill jobba på lektionen.

En anledning till att elever inte jobbar på lektionerna kan vara bristande motivation. Eleverna kanske inte förstår vad de ska göra, hur de ska göra det och framförallt inte varför? Pedagogen kan ha en tydlig plan och tanke med undervisningen men detta når inte alla elever. För att nå fram med sitt budskap måste pedagogen förstå elevernas verklighet, förstå deras värld och ta dem på allvar. Att se undervisningen ur ett elevperspektiv skapar större möjligheter att förstå vad eleverna menar och hur de tänker.

För att få mer kunskap om fenomenet motivation i slöjdämnet bestämmer jag mig för att utgå från eleverna och ta reda på vilka faktorer som motiverar dem att lära.

1.1. Samhällsrelevant förankring

Slöjdämnet har en stark förankring i samhället, och begreppet slöjd har funnits sedan 1300-talet. Pedagogen Otto Salomon var den som införde slöjdämnet i den svenska skolan år 1874. Betydelsen av namnet slöjd är många och här nämns ord som slughet, flitighet, klokhet, att vara händig, flink, fyndig och påhittig (Lantz, 2016). I slöjdämnet såg man tidigt nyttan av att lära sig hantverket för den dagliga verksamheten och kan i dagens samhälle kopplas starkt till kreativitet och problemlösning. I PISA-studier diskuteras dock aldrig slöjdämnet och det är sällan ämnet mäts eller värderas (Lantz, 2016).

Om slöjdämnets vara eller icke vara handlar en artikel ”smörknivsupproret” jag läst i tidskriften Skolvärlden. Många förminskar ämnets betydelse och pratar om ämnet som en slags pyssel-hobby snarare än ett erkänt skolämne. Detta får slöjdlärare ofta höra från elever och deras föräldrar. Förståelsen för hur olika saker är tillverkade och kunskapen om hur olika material och tekniker kan samverka på bästa sätt ger en förståelse som är otroligt

viktig, hävdar vi slöjdlärare. Om man har denna slöjdkunskap kan man se och känna skillnad på olika föremåls kvalitet och därigenom uppskatta, ställa krav och värdera olika ting omkring sig. Eller som författaren uttrycker det: ” Inom slöjden kan det nya tänkas och utprovas, det gamla återbrukas, repeteras och utvecklas” (Lantz, 2016).

Idag består slöjdämnet av två inriktningar: textilslöjd och trä- och metallslöjd. Historiskt har ämnet undervisats som två olika ämnen, men idag är det ett ämne med en gemensam kursplan. Läroplanen Lgr 11 innebar nya kursplaner för slöjdämnet med det centrala innehållet: slöjdens material, redskap och hantverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser, slöjdens estetiska och kulturella uttrycksformer och slöjden i samhället (Skolverket, 2011, s. 253–254). Skillnader från tidigare läroplan är elevens ökade fokus på att analysera, motivera och argumentera kring materialval, tekniker och verktyg. Detta sker utifrån kvalitets- och miljöaspekter. Stor vikt har också lagts till egna erfarenheter samt trender och traditioner i olika kulturer.

1.2. Skolrelaterad förankring

I Skollagen (2010:800) står att läsa: ”Utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära” (Skolverket, 2019, s 5). Vidare står det att ”Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar” (Skolverket, 2019, s 7).

Genom den kvalitativa undersökningen kommer jag undersöka om lusten att lära och inflytandet över den egna skolsituationen har betydelse för motivationen. Eleven ska förstå vad de ska kunna och hantera. Kvalitativt god undervisning är viktigt för elevers lärande (Skolverket, 2019).

Många av mina elever i slöjd uttrycker att de tycker om att gå till slöjdlektionerna även om inte alla är medvetna om vad de lär sig under slöjdprocessen. Kan man få dem motiverade att jobba så ökar ju möjligheten till lärandet, tänker jag. ”Skapande och undersökande arbete samt lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet” (Skolverket, 2019, s 7).

Det står att läsa i läroplanen att den egna förmågan stärks av att klara av uppgifter, vilket också kan kopplas till den egna motivationen att lära. ”Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativitet, och stärker tilltron till förmågan att klara uppgifter i det dagliga livet. Dessa förmågor är betydelsefulla för både individers och samhällets utveckling” (Skolverket, 2019, s 251).

1.3. Forskningsrelaterad förankring

Slöjdämnets roll i den svenska skolan är flitigt debatterat bland forskare. Åsa Jeansson är en av dem som skrivit en avhandling som handlar om textillärares uppfattningar om innehåll och undervisning i relation till kursplanen (Jeansson, 2017). Sedan nya kursplanen Lgr11 infördes har fokus i ämnet flyttats från det praktiska arbetet till det mer teoretiska arbetet som att tolka, analysera och redovisa sina slöjdalster. Jeanssons forskning visar att många av dagens utbildade slöjdlärare tycker att detta är svårt att förhålla sig till. De är trygga i sina hantverkskunskaper, men ovana vid den nya mätbarheten och bedömningen av elevernas texter och analyser.

Debatter i slöjdamnet har därmed kommit att handla mer om det analyserande arbetet och kunskapsresultaten än om processen och hantverket. Med den utgångspunkten tycks balansen mellan de teoretiska och praktiska aspekterna av slöjdamnet problematiska.

1.4. Problemområde

Genom att förstå slöjdamnets historiska bakgrund, att koppla detta till dagens centrala innehåll och kunskapskrav i skolan och dessutom ta reda på aktuell forskning om slöjdamnet hoppas jag kunna fördjupa mina kunskaper om elevernas lärande. Jag vill kunna motivera mina elever till ett bättre lärande genom att anpassa min undervisning mer efter deras unika förmågor och förutsättningar. Eleverna ska stå i centrum, känna sig motiverade att komma till mina lektioner och känna sig nyfikna på nya utmaningar. Att motivera eleverna till eget lärande. Hur lyckas man med detta?

För att ta reda på mer kring detta så beslöt jag mig för att intervjua några av mina slöjdelever och höra deras tankar kring fenomenet motivation i just slöjdamnet.

Efter min insamling av empirin gick jag vidare med ett frågeformulär. Detta formulär var frivilligt att delta i och skickades ut till alla skolans elever i klasserna 8 och 9, ungefär 250 elever. Från början fanns tanken på att utföra klassrumsobservationer, men detta gick inte att utföra med gott resultat på grund av rådande omständigheter med en pågående pandemi. Alldeles för många elever och även undervisande lärare var sjukskrivna på skolan under denna tid för att möjligheten att undersöka en ”vanlig” klassrumssituation skulle vara möjlig. Även planerade intervjuer av olika lärare på skolan valdes bort av samma anledning. Det hade varit intressant att höra mina kollegers syn och tankar om fenomenet motivation, men detta får bli ett uppföljningsarbete efter denna avslutande studie. Motivationen hos elever i olika ämnen är också intressant att undersöka, men detta får sparas till en senare forskning.

1.5. Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att öka förståelsen för elevers uppfattningar av vad som motiverar till formellt lärande. För att uppnå syftet undersöker jag hur ett antal elever uppfattar och pratar om motivation i skolan. Vi behöver förstå elevernas värld, ta dem på allvar och vara deras röster. Om man utgår ifrån elevperspektivet och undersöker vad som får elevernas motivation att öka så finns stora möjligheter att kunna bedriva en mer meningsfull undervisning utifrån varje elev.

Jag fokuserar studien på elevernas syn på motivation i ämnet slöjd. Genom att intervjua och sammanställa svaren i frågeformuläret så får vi fram en tydligare bild av vad eleverna anger att de blir motiverade av.

Mina frågeställningar om elevers motivation i slöjdämnet är:

- Hur beskriver ett antal elever motivation inom slöjdämnet?
- Vilka lektionssituationer beskriver eleverna som mer eller mindre motiverande?
- Hur kan vi förstå elevernas utsagor utifrån olika teoretiska perspektiv och lärande?

1.6. Avgränsningar och förankring i kursplanens syfte

För att begränsa arbetets omfång väljer jag att fokusera min studie på elever i grundskolans högre klasser åk 8–9, även om den skola jag arbetar på och som jag valt som utgångspunkt vid mina observationer bedriver slöjdundervisning från årskurs tre. Jag vikarierar ibland i de yngre årskurserna och vet att man där fokuserar slöjdundervisning mer kring baskunskaper och grundläggande färdigheter och mindre på de kreativa och fria arbetsformerna som tillåts i de högre klasserna. Här lär man ut grunderna till alla elever genom att visa och instruera och låta dem härma. Jag stödjer mig på Vygotskijs teori om att man behöver lära tillsammans med andra först, för att kunna utveckla det egna lärandet (Strandberg, 2006). Motivationen och drivkraften att lära i de yngre årskurserna handlar mer om informellt lärande än det formella. Då jag fokuserar på själva motivationen och drivkraften i slöjdens arbetsprocesser så valde jag att studera detta hos mina äldre elever i årskurs 8–9.

Undervisningen i ämnet slöjd ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i olika hantverk och förmågan att arbeta med olika material och uttrycksformer. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar (Skolverket, 2019). På Skolverkets diskussionsmaterial till kursplanen i slöjd fastställs det att ”slöjdämnets ställning i skolan bygger på dess bidrag till en allsidig personlig utveckling och utvecklingen av förmågor som alla människor har användning av” (Skolverket, 2017, publikationer id=2544, s 5).

2. Teoretiska utgångspunkter

Det finns flera teoretiska perspektiv på motivation. I detta arbete har jag valt att fokusera på motivationen sett ur ett elevperspektiv. Jag vill ta reda på vad i en skolmiljö som stimulerar elevernas motivation, både på gruppnivå och individnivå. Det finns många faktorer som påverkar viljan och lusten att lära. Genom att känna till och ha förståelse för att lärande sker i samverkan med övriga klasskamrater ökar möjligheten att också påverka elevens motivation (Vygotskij genom Strandberg, 2006).

2.1. De sociokulturella aspekterna

För att kunna lära sig något så behöver man först få input av något slag (Strandberg, 2006). Det kan till exempel vara en allmän genomgång av mig som pedagog eller att jag visar just denna elev ett exempel på hur en uppgift kan genomföras. Först därefter kan eleven börja tänka själv och fundera på hur hen ska lösa uppgiften. Detta ”inre prat” (Forsell, 2005) är en process där språket påverkar de handlingar vi sedan utför. Forsell diskuterar Vygotskijs teorier kring lärande som säger att man lär sig först tillsammans med andra för att sedan kunna utveckla det egna lärandet. Människans sociala plats och känsla av samhörighet har betydelse för hennes förmåga att kunna inhämta kunskap. En av Vygotskijs teorier handlar om vikten av att vara aktiv på lektionerna. Att våga fråga, interagera med kompisar och lärare, ökar förmågan till förståelse och kunskap, hävdar Vygotskij (Forsell, 2005).

I slöjdämnet upplever jag att eleverna behöver få nya tekniker, material och verktyg förklarade för sig för att veta hur de själva ska använda dessa i klassrummet. Vi slöjdlärare har genomgångar för eleverna, men vi ger dem också tips på bra instruktionsfilmer att kolla igenom för ökad förståelse. Efter en förförståelse är det lättare att ta nästa steg i utvecklingen, viljan att bygga på sina egna kunskaper. Den kreativa processen som äger rum under en slöjdlektion påverkar inläring och motivation på ett positivt sätt då det ”sker synligt i ett socialt sammanhang med andra och inte bara pågår i huvudet”. Detta kan i sin tur kopplas till en inre motivation, en vilja att lära (Forsell, 2005).

Strandberg (2006) använder sig av Vygotskijs teorier för att beskriva miljöns påverkan på den egna inläringen. Om man känner sig trygg i en miljö finns större chans att utvecklas positivt, hävdar Vygotskij. Detta tänker jag mycket på när mina textilslöjdselever väljer att krypa upp i de soffor vi har i textilslöjdsalen, för att med datorn i knät skriva sina slöjdplaneringar eller redovisningar, trots att de egentligen har valt träslöjd och borde vara i den salen.

Ellen Key är en av de pedagoger som förändrat vårt synsätt på skolan och dess undervisningsform mycket. För Key var det viktigt att låta elever arbeta i sin egen takt, dra egna slutsatser och träna sig i att sätta sitt eget omdöme (Key, 1905/1996). Det är också av största vikt att dela med sig av sina erfarenheter till andra, och på så vis befästa sina kunskaper. Key hävdade också att det är viktigt att göra det man har fallenhet för, för att detta i sin tur kan skapa intresse för nya färdigheter. Elevernas förförståelse och intresse ökas genom att befinna sig i autentiska miljöer såsom museum, och där ta del av föremål som präglats under en viss period (Key, 1905/1996).

I Keys fotspår har jag arrangerat studiebesök med mina slöjdelever. Vi har under slöjd- och bildlektionerna besökt ”Trelleborgs Kulturmagasin” som förvarar och visar antika föremål från bygden. På detta museum fick eleverna se allmogekonst samtidigt som vi jobbade med skånskt yllebroderi på bild- och slöjdlektionerna. Genom att fysiskt vistas bland produkterna och höra museiintendenten berätta om föremålen ökade elevernas kunskap om allmogekonsten. Studiebesöket föregicks av ett bildspel i klassrummet samt en bakgrund om olika skånska yllebroderier och sniderier. Detta för att starta elevernas förförståelse och väcka deras intresse och få dem motiverade att ta sig an uppgiften. Vi förberedde också frågor som skulle ställas till museiintendenten under det kommande studiebesöket.

Både Vygotskij och Key beskriver att förförståelse som sker i sociala och meningsfulla sammanhang är positivt för elevens möjlighet att utveckla sina egna förmågor och därigenom också en ökad motivation och lust att lära.

2.2. Att lära av varandra inom Slöjdämnet

I slöjdämnet kommunicerar eleverna verbalt om de fysiska verktygen. ”Är det denna sax jag ska använda när jag klipper mitt tyg?” eller ”hur är det nu man trär symaskinen?”. Under slöjdlektionerna lär eleverna mycket av varandra då de tittar och härmar vad kompisarna gör. De motiveras att testa själva. Som pedagog i slöjdsalen har man alltid fullt upp att hinna hjälpa alla och det krävs att eleverna tar hjälp av varandra i väntan på hjälp. Aktiviteterna skapas genom interaktion med andra men också i samverkan med de fysiska verktygen. ”Eleverna lär av varandra och att undervisa varandra” (Borg & Lindström, 2008, s 149). Även Vygotskij (Strandberg, 2006) uttrycker stora förtjänster i lärandet genom att interagera med andra och lära i samverkan med sina klasskamrater.

Arbetsredskapen blir en hjälp på vägen, att lösa någon sorts problem. Men för att ett skapande ska ske så behövs en motivation att komma igång, en start av själva arbetet. Denna motivation skapas genom att väcka nyfikenhet för de olika materialen, vad dessa kan utvecklas och användas till. Som pedagog behöver man också väcka lusten genom att koppla till elevens egna intressen och behov. Man kan motiveras av att tillverka något med praktisk nytta, att följa en given mall eller att skapa något helt unikt och eget. Men gemensamt för motivation i slöjdämnet är att väcka lusten att lära (Säljö, 2005). Flera teorier finns som bygger på att det är skillnad mellan det lärande som uppstår ur en tidigare samlad erfarenhet jämfört med det lärande som uppstår när man vågar prova något nytt, vid en improvisation eller omprövning (Säljö, 2005). Detta stöds också av Vygotskijs teorier kring det sociokulturella perspektivet (Strandberg, 2006).

Inom slöjden knyter jag dessa teorier till det centrala innehållet som uppmanar till att pröva och ompröva vid olika situationer. Hur kan man förbättra hållbarheten genom att förstärka materialval eller använda andra tekniker? Hade min kudde blivit mer användbar om jag sytt på ett blixtlås längs långsidan istället för att sy ihop den? Vilka förbättringar kan göras om jag tänker ett steg längre? Dessa frågeställningar kan stärka eleven i dess lärande, om de är mottagliga för att gå vidare i sin läroprocess. Men en del elever ser omprövning som ett motstånd och hinder att slutföra sin process. De går ogärna utanför sin komfortzon och är

ointresserade av att lära nytt. Min erfarenhet av dessa elever är att de behöver positiv input från många håll i klassrummet, ny motivation. Inte bara av mig, utan av klasskompisar som gör något som ”ser kul ut”. Det någon annan gör, vill jag också prova på. Detta sammanfaller med Vygotskijs teorier (Strandberg, 2005).

2.3. Främja elevers lärande genom elevinflytande och uppmuntran

Att främja elevers lärande är mycket starkt kopplat till elevers motivation och därför har jag studerat hur litteraturen ser på detta.

Hur påverkas motivationen att lära genom elevinflytande? Gunvor Selberg beskriver de olika lärprocesserna som sker hos elever med olika hög grad av elevinflytande. Analysen av detta arbete visar stora skillnader mellan innehåll, användandet av kunskapskällor, interaktionen mellan de olika gruppmedlemmarna och deras aktivitet inom gruppen. Slutsatsen är att elever med större vana av inflytande bättre klarar av att göra egna val, söka information på olika sätt, lära av varandra, diskutera innehåll och hur man når kunskap på bästa sätt. Dessa elever känner motivation att lära sig, och anstränger sig lite extra för att nå detta mål. De fördjupar sitt lärande (Selberg, 2001).

För att uppmuntra lärandet kan vi vuxna stimulera barnets nyfikenhet och lust genom att jobba med deras självkänsla och uthållighet (Nottingham, 2014). När man tror att man har ytterst liten chans att klara av något så minskar möjligheterna att faktiskt klara av det. Därför är det så viktigt att uppmuntra och utmana eleverna till en utökad förståelse. Eleverna ska ”trilla ner i lärandegropen och därigenom stärka uthålligheten och envisheten” (Nottingham, 2014, sid 100). Det handlar enligt författaren om att gå igenom de fyra stegen begrepp, konflikt, bygga upp förståelse och reflektion.

I slöjd är begreppet pröva och ompröva mycket centralt. När eleverna startar ett nytt arbetsområde i slöjden behöver de gå igenom olika arbetsprocesser såsom att skriva en planering, genomföra/tillverka själva slöjduppgiften och sedan redovisa sitt arbete. Om hela arbetsprocessen ”går på räls” och inga svårigheter dyker upp längs vägen så har eleven

förmodligen inte lärt sig mycket nytt. De har inte prövat och omprövat. För att uppmuntra elevernas eget lärande behöver vi få dem att våga testa nytt och utmana sig själva. Först då kan de utvecklas. Att stimulera elevernas nyfikenhet ger lust och motivation att lära (Nottingham, 2014).

Att synliggöra målen för eleverna är också högst relevant. Eleverna behöver få undervisning om vad som är värt att lära sig och vilka faktorer som påverkar deras möjlighet till inläring. De behöver förstå vad som kan förbättras och att processen fram till denna förbättring är vägen till fördjupad kunskap. Att pröva och ompröva, våga misslyckas litegrann för att därefter ha tagit ett steg framåt i den egna utvecklingen (Hattie, 2012).

För att få eleven att lära sig något behöver pedagoger få eleven att själva välja väg för lärandet. Då behövs kunskap om elevens förkunskaper och förmåga att förstå. Pedagoger behöver lära känna eleverna ordentligt och förstå deras "inre kartor" (Runesson & Lendahls, 1995, sid 34). Jag tolkar detta som att om vi har ett elevperspektiv och utgår ifrån det eleven redan kan och är intresserade av finns mycket större möjlighet att deras eget lärande ökar.

Att synliggöra det egna tänkandet är bra både för den egna individen och för dem runt omkring. Dessa inre kartor behövs för att lära oss förstå och tolka den värld vi lever i (Runesson & Lendahls, 1995). Det som eleven redan är bekant med skapar bra förutsättningar för att vilja lära mer, den egna motorn, i inlärningsprocessen. Om vi dessutom förstår att "utgångspunkten för lärande kommer från vårt behov av nya kunskaper" (Runesson & Lendahls, 1995, sid 142) så blir motivationen att lära sig saker ännu större.

2.4. Formellt och informellt lärande

Ett sätt att förstå lärande kan vara att dela upp/kategorisera det i begreppet formellt och informellt lärande (Gärdenfors, 2010). Det vi lär oss informellt som när barnet lär sig tala eller tar sina första steg eller det vi lär oss på fritiden kallar vi informellt lärande. Det

informella lärandet sker utan ansträngning och belöningar. ”Motivationen att lära kommer inifrån” (Gärdenfors, 2010, s 16). Varför lär sig ett barn att gå? Förmodligen därför att barnet ser andra människor göra det, och de förflyttar sig snabbt och enkelt. Detta vill barnet också kunna och drivs av viljan och nyfikenheten att lära sig detsamma.

Om lärandet istället kopplas till formellt styrda institutioner som till exempel skolan eller slöjdsalen så handlar det om det formella lärandet. Det kan handla om att lära sig läsa eller att sy på symaskin där barnet behöver anstränga sig för att lära sig något. Gärdenfors menar att man har mycket att vinna på om man som pedagog förstår de bakomliggande orsakerna till det informella lärandet så att man kan utnyttja detta vid den formella inläringen, ”att lyfta fram lärandets naturliga mekanismer” (Gärdenfors, 2010, s 17).

Att vilja lära sig är den inre motivationen hos människan. Den är medfödd och syns tydligt i ett barns utveckling att krypa, att gå, att prata osv utan att känna till ordet motivation och innebörden i detta. En inre drivkraft att vilja utvecklas. Psykologen Jerome Bruner beskriver den inre motivationen i tre steg, det informella lärandet (Bruner, 2006)

1. Nyfikenhet: Ett barns vilja att härma och imitera drivs av den inre motivationen.
2. Kompetens: En stolthet över att lyckas med något som man vill visa upp. Man får feedback på det man kan, vilket ökar viljan att lära mer.
3. Ömsesidighet: En vilja att lyckas tillsammans med andra. Man bidrar till något gemensamt mål, eller delar bördan om uppgiften känns tung.

Gemensamt för det informella lärandet är att den inre motivationen ökar om man förstår vad man lär sig. Omvänt fungerar det dessvärre också, att elever tappar motivationen av att inte förstå. ”Elevens förståelse måste sättas i centrum” (Gärdenfors, 2010, s 88).

I boken *Lärande* (Illeris, 2007) hävdar författaren att tidigare erfarenheter ligger till grund för framtida lärande. Det behövs både en inre psykologisk tillägnelseprocess, en social samspelesprocess och en kvalitativ drivkraft för att ett lärande ska kunna ske (Illeris 2007, s 154). Till detta kan också läggas att samspelet mellan individen och dess omvärld måste vara gynnsam. En erfarenhet sker inte enbart på individuell nivå utan behöver finnas i ett socialt sammanhang. Den personliga utvecklingen är sedan effekten av det sammantagna

lärandet under en längre period, hävdar författaren. Detta är alltså en kombination av teorierna från Vygotskij och Key. Vi pedagoger ska både låta eleverna ha sitt ”inre prat”, visa och gå igenom nya metoder, stimulera dem till egna initiativ och få dem trygga i sin miljö.

2.5. Meningsfullhet och att se mönster

Det finns ett kinesiskt ordspråk som säger ”*Det jag hör glömmar jag. Det jag ser kommer jag ihåg. Det jag gör förstår jag*” (Gärdenfors, 2010, s 142).

Motivation och meningsfullhet är två aspekter för att lära sig något. Elevernas möjlighet att lära sig saker ökar om de förstår meningsfullheten. Utmaningen ligger i att förstå vad som motiverar människan att lära sig vardagliga saker, och dra nytta av detta när man lär sig saker i undervisningssyfte. Gärdenfors hävdar att ”förstå är att se ett mönster” (Gärdenfors, 2010, s 135). Om elever förstår så ökar också deras motivation, och omvänt. En elev som ser ett mönster, ett samband, har enklare att använda detta samband även i andra uppgifter varpå förståelsen tydliggörs ytterligare. Även motivationen att vilja ta sig an uppgiften ökar. ”En expert ser fler mönster än en novis” (Gärdenfors, 2010, s 155). Som pedagog gäller det att behärska sitt kunskapsområde för att vara förberedd på de problem som en elev kan komma att ställas inför. Detta för att kunna se och förstå när de behöver hjälp i sin vägledning till lärande, tänker jag.

Liksom tolkning så kan man lära hjärnan att hitta nya vägar genom att först härma någon annan. Genom härmningen lär man sig olika handlingsalternativ som man sedan kan utveckla vidare till sina egna lösningar (Gärdenfors, 2010). Detta praktiseras i skolslöjden, genom att titta på olika instruktionsfilmer på temat ”gör-det-själv” som man sedan tolkar och omvandlar till sin egen kunskap.

2.6. Berättelser som kunskapsbärare

Berättelser som kunskapsbärare är en väl vald strategi för att fånga elevers nyfikenhet och lust att lära. Forskning visar att det finns olika framgångsrika tekniker att lära ut kunskap, och en varierad undervisningsform är en bra strategi (Bruner, 2006). Att berätta en god historia är ett bra sätt att fånga människors intresse. ”Människans minne är gjort för att minnas berättelser” (Gärdenfors, 2010). Att starta lektionen genom att berätta något intressant från verkligheten fångar inte bara elevernas intressen utan de får också en historia att ”hänga upp” sina kunskaper på.

Kopplat till det sociokulturella perspektivet ser man att elevers samverkan har stor betydelse för både inläring, mående och hur man förhåller sig till sin egen verklighet. Om man är trygg och vågar ta plats i en grupp, känner stimulans och nyfikenhet inför en kommande uppgift så ökar möjligheterna till en positiv utveckling hos den egna individen (Vygotskij genom Strandberg, 2006). Vygotskis teorier visar att själva lärandet sker i samverkan med andra, men utvecklas olika positivt beroende på mottagaren. Alla människor tar emot information, läser av stämningar, uppfattar nyanser i ord och bild på olika sätt. Lärare som varierar sin undervisning har därför större möjlighet att nå fram till fler elever, anser jag.

2.7. Att motivera när ingen motivation finns

Långt ifrån alla elever har den motivation som krävs för att sätta igång ett arbete. Många elever har mycket svag självbild och låg förmåga till det egna lärandet. Dessa elever behöver anpassad undervisning i någon form, vilket kan leda till att de känner sig utanför gruppen och ”stämplar” sig själv som en person med behov av särskilt stöd. Detta kan ge dålig självkänsla, försämrade relationer till skolan och den egna ambitionsförmågan kan sänkas (Hugo, 2011, s 32). För att bryta en ond cirkel och få eleven att stärka sin självbild behöver mycket tid läggas på att förstå och lära känna eleven ordentligt. Att skapa personlig relation kräver mycket tid för att vinna elevens tillit (Hugo, 2011). Kartlägg allt

som är runt eleven för att förstå dess behov och möjlighet att skapa rätt fokus. Gå före och visa vägen för ökad förförståelse (Hugo, 2011; Forsell, 2005).

I slöjden kan detta praktiseras genom att pedagogen visar stygn eller andra detaljer på en tyglapp först, innan elever syr motsvarande detalj på egen tyglapp efteråt.

En annan motivationshöjande effekt är att låta eleven själv vara delaktig i arbetsprocessen genom att fråga vad hen vill lära sig. Sätt upp gripbara små delmål som eleven har möjlighet att lyckas med och knyt an till verkligheten så att lärandet känns meningsfullt (Hugo, 2011). Eleverna ska själva vilja lära sig något. Kunskapen ska bli deras egen. ”Bryt ner elevens skolmotstånd och motivera även där ingen motivation finns” (Hugo, 2011). Få eleverna att se sig själv som vinnare. För att ändra elevens negativa syn på skolan så behöver vi pedagoger skapa möten och tillfällen som eleven uppfattar meningsfulla, vilket skapas genom tid och engagemang (Hugo, 2011).

”Att inte veta är dåligt. Att inte vilja veta är sämre.”

Afrikanskt ordspråk

3. Tidigare forskning: Artiklar och studier

3.1. Elevers skolprestation

Elevers motivation att lära i skolan beror på många olika faktorer. Forskaren Johanna Giota skriver i en artikel i tidskriften *Pedagogisk forskning* om betydelsen av respekt för varje elev. Hon hävdar att det finns olika hinder men också framgångsfaktorer kring begreppet elevers motivation i såväl skolan som utanför skolan (Giota, 2002). Ett hinder för ökad elevmotivation som artikelförfattaren lyfter fram, är samhällets stora satsning på den ”effektiva skolan”. En skola som har för stort fokus på elevers skolprestationer kan riskera att missa synen på hela människan. Vi pedagoger behöver förstå hur eleven mår, hur de upplever sin klassrumssituation, vad de tycker om sina kompisar och sina lärare. En elev som inte mår bra kan heller inte prestera bra i skolsammanhang (Giota, 2002).

Elevens egen uppfattning om sin skolprestation och förmåga att lyckas i skolan är av stor betydelse både under tiden de går i skolan, men även för deras framtida utbildnings- och yrkesval. De elever som har en negativ bild av sin egen skolgång, med en låg tro på den egna kapaciteten, har en tendens att hålla kvar denna självbild även i vuxen ålder. Att ha en låg tro på sin egen kapacitet påverkar ofta de val vi gör senare i livet, som val av utbildning, fritidsaktiviteter, arbete, partner och vänner (Malmberg, 1998; Andersson & Strander, 2001). Empiriska studier visar tydliga kopplingar mellan elevers motivation att lära i skolan och deras skolprestationer. De elever med god tilltro till den egna förmågan under skoltiden väljer utbildningar- och yrkesval på högre nivå än de elever som har ett ”skolmisslyckande” bakom sig (Malmberg, 1998; Andersson & Strander, 2001).

Att få elever att tro på sin egen kapacitet och vilja att lära kräver stort kunnande av undervisande personal. Att vara kreativ och variera sin undervisning ökar möjligheten att motivera fler elever till lärande, då elever tolkar och förstår undervisning på olika sätt. Pedagogen Anne Bamford har i en UNESCO-studie kommit fram till att kultur är resursskapande. Om skolsystemen uppmuntrar eleverna att tolka olika mediesystem på samma vis som den tränar eleverna att läsa så hade de kreativa förmågorna ökat, hävdar

Bamford. Historier kan berättas utan ord, genom andra former som foto, film, musik eller dans. I länder där kreativitet uppmuntras uppvisas stor ekonomisk framgång (Bamford, 2006).

3.2. Inre och yttre motivation

Forskarna Edward Deci och Richard Ryan utvecklade Self-Determination Theory (SDT) som handlar om hur inre och yttre motivation kan ge olika effekter på människan. SDT är en motivationsteori där fenomenet motivation studeras utifrån antagandet att människan har en kraft, en inre motivation att vilja lära sig något. ”Människan blir inre motiverad när hon upplever att hon har kontroll över det egna resultatet”. Tvärt om blir människan yttre motiverad när hon upplever minskad kontroll. Detta i sin tur kan visa att yttre motivationer som belöningar kan ge minskad inre motivation (Deci, 1971).

För en inre motivation krävs att eleven vill något av egen kraft, en egen motor som drar framåt. Där påverkar ingen belöning eller bestraffning, de yttre motivationerna, eftersom utförandet av själva uppgiften är belöningen i sig. Detta skriver docent Tomas Jungert i en artikel för tidskriften Venue. En inre motivation uppstår när personen som utför uppgiften förstår meningsfullheten, både för stunden och i ett längre perspektiv. Uppgiften ska kännas betydelsefull för den som utför den (Jungert, 2014). För att få elever att öka sin inre motivation behöver pedagogen synliggöra värdet av själva utförandet. Varför är det värdefullt för mig att kunna detta? Enligt artikelförfattaren Jungert finns det tre grundläggande behov som behöver tillgodoses för en ökad inre motivation.

- Kompetensbehovet, som betyder att utvecklas i skolan.
- Samhörighetsbehovet, att utveckla bra relationer med kamrater och lärare.
- Autonomibehovet, att välja rätt strategier för skoluppgifter.

Inre motivation styrs av intresse och glädje och saknas någon av de tre grundläggande behoven så är sannolikheten stor att eleven tappar intresset och viljan att lära. Forskning visar också att behovet av att känna sig kompetent ger tydlig inre motivation (Jungert,

2014). Att ”känna sig duktig” ger attityder, beteenden och värderingar som ger människan en större delaktighet även i sociala sammanhang. Självförtroendet ökar och man vågar ta plats och utvecklas i en positiv riktning (Jungert, 2014). Underlätta för eleverna att ta självständiga och meningsfulla val, så ökar möjligheten till inre motivation, hävdar artikelförfattaren.

3.2.1. Grit och sambandet mellan inre och yttre motivation

Utifrån tidigare forskning kan man utläsa olika teorier för att belysa fenomenet motivation i slöjdämnet. Vid flertalet analyser framstår begreppet ”Grit” som en avgörande faktor för att nå resultat i skolan (Nylander, 2017). Grit beskrivs som en slags drivkraft där man knyter näven och kämpar på trots att det tar emot. Denna egenskap hos människan kan i vissa fall leda till högre resultat än hög intelligens eller talang. Grit är ett engelskt ord och betyder beslutsamhet, konsten att inte ge upp. Det handlar om att hitta den inre motivationen, den egna viljan och nyttan av att fortsätta riktningen framåt. Det handlar om att öva och våga misslyckas, och se varje tillfälle som en möjlighet till bättre livslångt lärande (Gulz, 2017). Här finns också en koppling till SDT som påvisar människans inre kraft, den inre motivationen (Deci, 1971)

En del lär sig saker fort medan andra behöver mer tid för att lära sig. Om man behöver mer tid för att lära sig är den egna drivkraften en avgörande faktor (Klingberg, 2016). Att kämpa lite extra och inte ge upp hänger samman med begreppet grit. Flera studier visar att denna drivkraft kan utvecklas genom rätt uppmuntran. Forskarna hävdar att det är kopplat till något slags belöningsystem. Elever som märker att träning ger färdighet får ökad motivation att vilja lära mer (Klingberg, 2016).

4. Metod

För att undersöka hur elever tänker och funderar kring motivation i slöjdämnet så använder jag en kvalitativ intervju och enkät för elever i årskurs 7–9. Min forskningsmetodik har gått ut på att planera, genomföra och rapportera en mindre undersökning om problemområdet motivation. Det har inte handlat om mätningar, statistiska bearbetningar och eller -analysmetoder och kan därför inte kallas kvantitativt inriktad forskning (Patel & Davidson, 2019). Det är kvalitativt inriktat på att tolka och förstå människors (i mitt fall elevernas) upplevelser av slöjdämnet. Syftet med utredningar och forskning är att producera kunskap. I detta fall har jag ställt elevernas synpunkter i relation till tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter i min analys.

4.1. Validitet, tillit

Min förhoppning med denna analys är att mitt resultat ska förhålla sig väl både till tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter. Jag har försökt kvalitetssäkra min forskning mot relevanta artiklar och ser en hög grad av överensstämmelse. Om man använder olika metoder som ger samma eller liknande resultat, så tolkas detta som att resultaten är valida. Om olika forskningsmetoder leder till samma resultat ökar dessutom tilliten till forskningsresultatet (Björndal, 2005).

4.2. Val av metod

Observation som metod valdes bort eftersom jag ville komma åt de enskilda uppfattningarna hos individen, inte generella tolkningar av synligt handlande. Under rådande omständigheter med Coronapandemin så har skolans förutsättningar ändrats och så också möjligheterna att bedriva en ”normal” undervisning. Mitt val av metod blev därför ett empiriskt intervjuarbete med ett begränsat antal utvalda elever och därefter en enkät i Google formulär för ett större urval elever.

Genom mina empiriska studier och enkätsvar samlar jag in den data som sedan ligger till grund för själva tolkningen och analysen av den samma. Min data måste organiseras och systematiseras för att ge den överskådlighet som jag önskar (Backman, 2008).

4.2.1. Kvalitativa intervjuer och enkäter

För att hitta bra och relevanta frågor krävdes mycket research och litteraturläsning från min sida. Vad säger tidigare forskning? Hur ställer jag en fråga utan att leda eller påvisa min egen tolkning och förutfattad mening? Hur fångar jag upp följdfrågor och skapar intressanta inlägg? Litteraturen har lärt mig att försöka gå neutral och ”nollställd” in i forskningsfältet. Förutfattade meningar kan påverka slutsatser och arbetet på vägen dit. Att ha ett öppet sinne är viktigt (Backman, 2008). I mitt fall ligger det en svårighet i detta, då jag genom min inläsning av teori och tidigare forskning förstätt motivationens stora roll och vikten av densamma. Att låtsas vara nollställd inför motivationens roll känns svårt.

I en intervjusituation är det nödvändigt att ha kunskap om ämnet (Kvale, 1996). De frågor jag valde baseras på mina frågeställningar som beskrivs i kapitel 1. Studier av bandinspelningar, i mitt fall ljudinspelning med en mobiltelefon, har visat att de som intervjuas snabbt vänjer sig vid inspelningssituationen och inte lägger uppmärksamheten på kameran (Björndal, 2005). Syftet med inspelningen måste dock var tydligt för de elever som medverkar i intervjun. Det ska klargöras att materialet används endast i syfte att undersöka elevers syn på motivation i slöjdämnet. Betydelsefulla faktorer som det sociala klimatet i en intervjusituation, vilka frågor man ställer och hur informationen registreras är viktiga att förmedla till intervjudeltagarna. (Björndal, 2005). Graden av struktur i en intervju kan varieras, och jag valde en variant av samtalsintervju och standardiserad intervju. Jag hade ett fast antal frågor som besvarades av alla medverkande, men ordningen varierade beroende på hur intervjun utvecklades. En del elever utvecklade svaren mer och kopplade ihop svaren på frågorna, medan andra hade mer kortfattade svar där frågorna följdes mer strukturerat efter den ordning jag hade skrivit ner dem. Frågorna som användes i elevintervjun hade öppna svar, för att eleverna själva skulle uttrycka sina tankar och funderingar. Uppföljningsfrågor ställdes som en uppmaning att klargöra eller precisera eller

för att fylla ut ”tomrum” i informationen. Till exempel med frågan ”Vem gäller detta?” eller ”händer detta ofta?” (Björndal, 2005).

Som kompletterande metod till intervjun valdes en enkät. Jämfört med intervjun så är informationen i en enkät registrerad skriftligt och bearbetningen av information mindre tidskrävande. Det är då möjligt att nå ut till ett större antal deltagare i undersökningen. I enkäten användes en kombination av öppna och slutna svarsalternativ.

4.3. Urval

I det första arbetet med att välja ut elever för en kortare intervju funderade jag en hel del. Då tiden är begränsad och även den praktiska möjligheten att genomföra en totalundersökning av alla elever, valdes ett mindre antal elever ut. De elever som väljs ut ska hamna så nära de resultat som skulle erhållits vid en totalundersökning (Johansson-Lindfors, 1993). Jag valde ut elever som jag känner ganska väl, som jag undervisar i slöjd och som jag dessutom pratat mycket med och lärt känna på flera plan. Genom ett subjektivt urval av elever får jag ett utfall som jag kan utgå ifrån. Jag valde elever med olika syn på skolan i stort och med olika intresse och kön, för att få en bredd i omfånget och med tanke att efterlikna en totalundersökning. Utfallet av intervjun ligger sedan till grund för vidare undersökning i form av frågeformuläret. Ett begränsat urval som detta ger inte fullgott resultat, utan utgör bara ett led i kunskapsutvecklingen (Johansson-Lindfors, 1993)

Eleverna jag valde ut går i årskurs åtta och är runt 14 år. Skolan har 1000 elever från förskoleklass till årskurs nio. Mina elever bor i en mellansvensk stad med ca 40 000 invånare och bor till övervägande del i villaområden, även om några bor i lägenhet. Jag valde ut både tjejer och killar för att få spridning mellan könen, ifall det nu skulle visa sig ge skillnader i svaren. Jag lät några prata enskilt och andra i par eller grupp, med förhoppning att alla skulle känna sig trygga i samtalsformen.

För att genomföra enkätundersökningen har jag sammanställt ett frågeformulär i Google formulär. Fördelen med denna undersökningsform är att den är självinstruerande för eleven

och kan skickas ut till många elever samtidigt. Detta ger ett mer heltäckande resultat då den når ut till ett större urval än vid de enskilda intervjutillfällena. Att medverka i denna undersökning är dock frivilligt så för att få så brett underlag som möjligt fick jag hjälp av min slöjdkollega att skicka ut enkäten bland sina elever också. Nackdelen med denna typ av metod är att frågorna kan vara missledande och svårtolkade, vilket kan leda till ett felaktigt resultat av analys och tolkning. Det kräver således ett ytterst noggrant förarbete med framtagningen av frågor i denna undersökningsform (Backman, 2008).

4.4. Genomförandet

Jag hittade tillfällena under skoltid då jag intervjuade mina elever. Jag frågade om de ville hjälpa mig med en mindre undersökning genom att delta i en studie om ämnet motivation. Jag visade dem mina frågor och alla gav klartecken att vilja vara med. Några av dem kunde jag intervjua senare samma vecka medan några andra fick vänta två veckor på sin intervju med mig. Alla intervjuer bandades med deras tillåtelse. Intervjuerna skedde i enskilda rum där vi kunde prata ostört. Jag lät dem lyssna på en del av inspelningen efter samtalet för att de skulle höra hur det lät, och informerade dem om att de skulle få ta del av materialet när jag sammanställt det. Detta samtyckte alla till. Mer information kring det forskningsetiska ställningstagandet återkommer i kapitlet 4.4.

Analysen av de olika intervjuerna påbörjades när allt material blivit inspelat. Jag har inte gjort en traditionell transkription av intervjuerna, utan har vid valet av de publicerade elevcitaten gått tillbaka till inspelningen och därefter skrivit ner ord för ord (se intervjufrågorna och dess svar i separat bilaga).

Efter att ha gått kursen ”Professionsutveckling på vetenskaplig grund” vid Malmö Högskola under ledning av Bernt Gunnarsson och Ola Fransson, fick jag lära mig en struktur att följa vid en elevundersökning.

Steg 1: Definiera problemet och hitta problemområde och syfte.

Steg 2: Ta fram frågeställningar som hjälper dig att få en större kunskap om det problemområde du undersöker.

Steg 3: Beskriv hur du insamlar empirin.

Steg 4: Bearbeta materialet som ska genomföras.

Steg 5: Analysera och dra slutsatser.

Analysen handlar om att se strukturer och samband i det insamlade materialet. Kan man hitta olika kategorier? Finns mönster, likheter, skillnader mellan de olika resonemangen från eleverna? Jag ställde fem frågor till eleverna som jag hoppades skulle ge mig mer kunskap om det jag undersöker. De fem frågorna är ställda för att kunna svara på frågorna vad, hur och varför. Under steg 5 ska det insamlade materialet från undersökningen analyseras och detta görs enligt analysgången nedan (Gunnarsson, 2019).

Vad handlar denna undersökning om?

Fenomenet motivation. Eleverna i den empiriska undersökningen och i enkäten uttalar sig om detta fenomen genom att berätta sina personliga åsikter för mig. Jag sammanställer deras svar utan att värdera eller ändra. Under intervjuerna ger jag öppna frågor, men i enkäterna fördelas frågeställningarna mellan både öppna och slutna svarsalternativ.

Hur uttalar sig eleverna om fenomenet motivation?

Jag försöker särskilja de meningsbärande enheterna för att få så tydlig bild som möjligt om elevers likheter och olikheter i fenomenet motivation.

Varför känner man motivation då?

Både teori och forskning undersöker motivationens koppling till att vilja göra något, i motsats till att tvingas göra något.

4.5. Forskningsetiska överväganden

Jag har informerat mina elever om att denna undersökning är frivillig att delta i och att den endast görs i undersökande syfte i min utbildning som lärare. De elever som blivit inspelade har gett sin tillåtelse till detta, och informationsbrev med godkännande har skickats hem till föräldrar (se bilaga samtyckesblankett).

De elever som deltagit i enkätundersökningen genom att fylla i ett formulär har också gjort detta frivilligt och med information om att dessa svar bara används som underlag i mitt examensarbete och inte kommer att användas i något annat syfte, samt ska förstöras efter undersökningens genomförande.

4.6. Metoddiskussion

Mitt val av metod bestod från början av både intervju, enkät och observation. Jag tänkte också jämföra resultatet mellan både elever och lärare. Detta har jag fått omvärdera efter arbetets gång, då coronaviruset påverkat vår vardag i skolan på många olika sätt. Vi har sett en ökad frånvaro bland både elever och lärare, vilket lett till omorganisation, hopslagning av klasser, omställning till distansundervisning och andra förändringar. Att då utföra observationer i ”normal” klassrumssituation blir otillfredsställande utifrån grundförutsättningarna. Jag tror att mitt motivationsgrundande utfall hade fått en något skev bild och kanske tolkats felaktigt. En enkätundersökning i form av ett formulär som besvaras enskilt bedömer jag ha större möjlighet att komma nära mitt syfte. Detta formulär har också använts i distansundervisning till hemarbetande elever såväl som till de elever som medverkar i klassrumsundervisningen.

Att intervjua lärare eller be dem svara på en enkätundersökning är inte etiskt försvarbart i rådande situation, då många av mina kollegor ”går på knäna” redan och behöver fokusera på att få en daglig drift av undervisningen både i klassrum och med digital distansundervisning att fungera.

Huruvida jag kunde ha jobbat mer med genusperspektivet bland de medverkande eleverna kan diskuteras vidare efter detta arbete, då jag inte tagit någon medveten hänsyn till ifall elevunderlaget varit tjejer eller killar. I min empiriska undersökning var flertalet elever tjejer. Kanske hade svaren och synpunkterna avvikit mer om en större andel av elevunderlaget bestått av pojkar. Detta får jag fortsätta undersöka. I min enkätundersökning har jag däremot fått en tydlig spridning mellan könen. De elever som medverkat i denna undersökning har gjort detta under lektionstid, vid ett tillfälle efter en provsituation i slöjd.

Dessa elever är inte handplockade för att de är särskilt intresserade av slöjd, utan urvalet har begränsats av de elever som först blivit klara och lämnat in sitt provresultat.

Några av de elever som svarade på formuläret har i vissa svar svarat identiskt med andra elever. På frågan om hur de förklarar ordet motivation så har de kopierat långa texttrader från wikipedia och liknande sidor. Då dessa svar tydligt indikerar att texten inte är sammanfattad på egen hand så har jag valt att bortse ifrån dessa svarsalternativ, och inte tagit med dem i resultatet.

Både frågeställningarna och resultatet kan kopplas till den forskning och litteratur jag hittat i ämnet motivation och meningsfullhet. Däremot har jag haft svårt att hitta litteratur kring motivationens bärande element i just slöjdämnet. Det finns betydligt mer litteratur kring de praktiska skolämnena som stort, men färre inom slöjdämnet specifikt.

5. Resultat

Det sammanvägda resultatet av mina undersökningar kommer att redovisas i den ordning jag formulerat frågeställningarna. De olika kategorierna har sorterats efter de mönster och samband jag funnit i undersökningen.

5.1. Motivationens roll

För att kunna utveckla elevers egen motivation behöver lärare utgå från elevperspektivet.

”Vi vuxna måste fråga eleverna ständigt om hur de uppfattar sin situation, vilka målsättningar som finns och förklara meningsfullheten med uppgiften” (Giota, 2002).

Denna studie har tagit upp sambandet mellan ett skolmisslyckande och ett skollyckande. En hög tro på sin egen förmåga under skoltiden kan ge livslång positiv effekt (Malmberg, 1998; Andersson & Strander, 2001).

5.1.1 Elevers uppfattningar om begreppet motivation

I resultatet av mitt frågeformulär kan man utläsa elevers uppfattningar kring motivation i slöjdämnet under nedan rubriker. Jag har sammanställt svaren från de medverkande ca 50 eleverna genom att leta samband och avvikelser mellan svarsalternativen. I de fall svaren liknar varandra så finns de representerade i kriterierna nedan. De olika frågeställningarna är fetmarkerade. Svaren var över lag mycket samstämmiga, oavsett om de kom från intervjutillfället eller ifrån frågeformuläret. I de fall jag bara kunde koppla svaret till en enskild elev har jag valt att inte ta med det i denna studie.

Elevers uppfattningar om ordet motivation:

- Att göra något av fri vilja, till skillnad från att tvingas göra något
- Känslan av att man kan och vill göra bra ifrån sig
- Att se fram emot att göra något för att det är kul och man blir glad
- Att inspireras och peppas av andra
- En egen drivkraft och intresse

När motiveras elever att jobba?

- När uppgiften är lagom svår som gör mig nyfiken att vilja lära mer
- När läraren gör något oväntat och presenterar uppgiften på ett nytt sätt
- När man får bestämma själv vad man vill göra
- När man förstår varför man ska göra uppgiften
- När uppgifterna är roliga
- Efter en genomgång då ett nytt arbetsområde presenterats på ett inspirerande sätt.
- När man har flow i arbetet
- När man har en klar struktur över arbetsgången och de olika momenten

Vad kan lärare göra för att skapa ökad motivation för eleverna?

- Hjälpa till
- Vara positiva och inspirerande
- Göra oväntade och roliga saker under lektionen
- Ta oss på allvar
- Låta oss välja vad vi ska jobba med och vem vi ska sitta bredvid
- Berätta varför man ska lära sig saker
- Ge tips och idéer och visa intresse

Vad kan lärare göra för de elever som tappat motivationen?

- Ge beröm och berätta när man gör något bra
- Berätta och förklara varför uppgiften är bra att kunna
- Prata med eleven om dennes intressen och hitta på arbeten som kopplas till detta.
- Ta tid att prata med eleven för att ta reda på hur de mår och varför de inte vill/kan jobba.

5.2. Sammanfattning -En beskrivning av resultatet.

44 elever deltog i undersökningen genom att svara på frågorna i enkäten. Två av frågorna var slutna frågor med enbart svarsalternativen ja eller nej, resten var öppna frågor med svar som formulerades av eleverna själva.

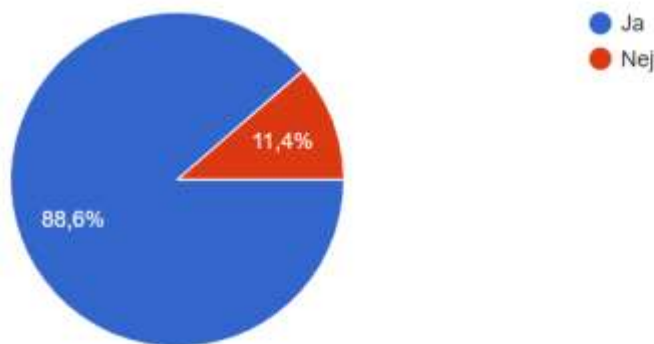
5.2.1. Eget inflytande

En av frågorna handlade om elevers inflytande i slöjdämnet.

88,6%, vilket betyder 39 elever av 44 som svarade på enkäten, upplevde att de har ett eget inflytande i slöjdundervisningen. Kopplat till både teori och tidigare forskning är det egna inflytandet en viktig aspekt för att skapa meningsfullhet och motivation för eleverna (Selberg, 2001; Jungert, 2014).

Känner du att du har inflytande i slöjdundervisningen och kan påverka ditt lärande?

44 svar

Slöjdämnet på den skola jag undervisar i låter eleverna ha ett mycket stort inflytande av sin arbetsprocess. Eleverna får dels välja om de vill slöjda textilt eller i trä/metall samt välja eget föremål. Under en period saknade skolan en slöjdlärare i trä/metallslöjd vilket gjorde att eleverna inte helt fritt kunde välja vilket material de skulle tillverka sitt föremål i. Vi var tvungna att styra eleverna till några föremål där det ingick mer textilt arbete i arbetsprocessen. Detta upplevdes negativt från många elever och deras motivation att arbeta på slöjddlektionerna minskade. Eleverna på vår skola är vana att få välja föremål själva, och

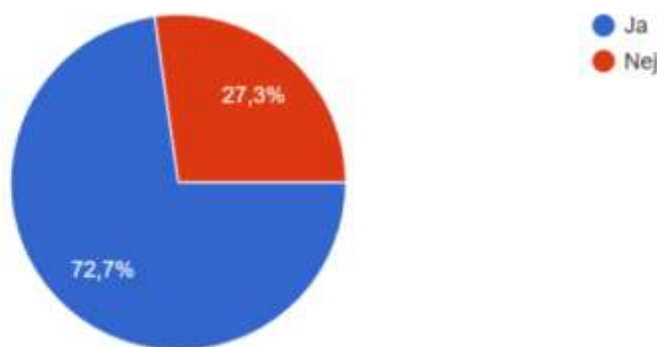
uppskattar sitt elevinflytande mycket. Detta framkom också i min elevintervju och i formuläret om motivation.

5.2.2. Motivation att gå på slöjdlektionerna

Den andra slutna frågan handlade om huruvida eleverna är motiverade att gå till slöjdlektionerna eller inte. Här svarade eleverna till 72,7% att de är motiverade att ha slöjd. Kopplat till teori och tidigare forskning är det mycket betydelsefullt att ha den inre motivationen när man ska utföra ett arbete (Gärdenfors 2010; Bruner, 2006). Om man har en inre motivation att ta sig an en uppgift ökar möjligheten till ”grit” och meningsfullhet inför uppgiften (Gulz, 2017)

Känner du dig motiverad att gå till slöjdlektionerna?

44 svar

5.2.3. Vad betyder ordet motivation?

Övriga fem frågor i formuläret handlar om elevernas egna formuleringar om ordet motivation och dess betydelse. En av frågorna var att beskriva vad ordet motivation betyder för just dem. Svaren sammanföll mycket med svaren från den empiriska undersökningen. De stämde också väl överens med vikten av meningsfullhet och grit som beskrivs av Jungert (2014) och Gulz (2017).

Sammanfattningsvis svarade eleverna: Att känna engagemang, ha en egen drivkraft, att göra något av egen vilja, att se fram emot resultatet, att anstränga sig lite extra, att tycka om det man gör.

5.2.4. Vad kan lärare göra för att påverka motivationen?

Eleverna gav exempel på vad lärare kan göra för att stimulera motivationen hos elever. De uppskattar elevinflytande, att uppgifterna anpassas efter deras förkunskaper och de behöver den inre motivationen (Selberg, 2001; Runesson & Lendahl, 1995; Gärdenfors, 2010). Såhär svarar de: Låt eleverna själva välja vad de vill arbeta med, ge eleverna uppgifter anpassade efter eget intresse, peppa och inspirera på ett positivt och engagerat sätt, ge hjälp och tips att komma igång, ge lagom svåra uppgifter.

”En uppgift ska vara lagom svår så att jag känner att jag lär mig något jag inte redan kunde”, svarade flera elever i den empiriska undersökningen. Det stöds av forskningen som visar att för lätta uppgifter gör oss uttråkade och för svåra uppgifter skapar frustration (Gulz, 2017).

Att vara personlig och bjuda lite extra på sig själv som lärare uppskattas också mycket av eleverna. Där kan kopplas till teorin kring historieberättande som lyfts fram av Gärdenfors (2010). Förutom att människans minne är gjort för att minnas berättelser så har man i historieberättandet möjlighet att både inspirera och bli lite privat samtidigt. Min undersökning visar att det oväntade och lite spontana uppskattas av många elever.

5.2.5. Beskriv ett tillfälle under en slöjdlektion som gav dig extra motivation.

När eleverna skulle beskriva ett tillfälle som gav extra motivation att jobba, framkom flera intressanta situationer. Det handlar både om eget elevinflytande, förförståelse, inre motivation, meningsfullhet och också flow.

De svarade så här: När jag förstod hela arbetsprocessen och visste hur jag skulle göra, när jag såg min kompis jobba med ett arbete och jag ville göra samma arbete, när jag kom på ett slöjdarbete som jag visste skulle komma till användning, när jag precis avslutat mitt arbete som jag var nöjd med, när jag förstod att mitt arbete skulle bedömas med ett högt betyg och jag kände mig stolt, när jag kände flow i arbetsprocessen (Elever i åk 8 och 9).

5.2.6. Är slöjdbetygen motivationshöjande eller inte?

Slutligen gav eleverna också sin syn på slöjdbetygets roll för motivationen. Här varierade svaren kraftigt och det var ungefär 50% som upplevde slöjdbetygen som enbart motivationshöjande. Övriga 50% var tveksamma till bedömningens roll och tycker det varierar beroende på tillfälle. Några ansåg att omdömen ibland kunde öka motivationen att jobba, ifall en höjning av betygen låg i nära sikte. Om eleverna ser en tydlig koppling till arbetet och dess bedömning och förstår hur målet kan uppnås, fanns en positiv effekt med betygets roll för motivationen. Många elever svarade att det är lätt att få ett högt slöjdbetyg vilket motiverar dem att jobba effektivt. Alla betyg är lika mycket värda och är ett bra slöjdbetyg relativt enkelt att få så är det värdefullt att göra sitt bästa på lektionerna, skrev flera elever. En liten andel elever tycker dock att omdömen spelar en mindre roll för motivationen att jobba.

6. Diskussion

Mina svar från den mindre undersökningsgruppen i den empiriska undersökningen skiljer sig inte nämnvärt ifrån utfallet av frågeformuläret. Detta är jag lite förvånad över. Jag valde ju ut elever som jag känner väl till intervjun medan jag lät slumpen avgöra vem som fick svara på frågorna i frågeformuläret. Dessa elever var ju heller inte mina egna elever utan svarade på frågorna under en slöjdlektion med min kollega. Denna spridning av elever tycker jag är extra intressant med tanke på den överensstämmelse som svaren gav. Att dessa elevers tankar och funderingar kring ämnet motivation stämde så väl överens med teori och tidigare forskning gjorde mig en aning besviken då jag hoppats hitta mer ny information att ifrågasätta.

6.1. Resultatdiskussion

Mitt resultat kan diskuteras genom de teoretiska delarna i förhållande till empirin. Jag analyserar utvalda kategorier som är centrala i analysen av motivationens betydelse för elevers inläring. Dessa begrepp har valts ut som en del av resultatet, då de är betydelsefulla i analysen av hur motivationen påverkar elevers lärande i slöjdämnet.

Elever:

Denna analys fokuserar på eleverna och deras syn på fenomenet motivation. Att lära känna eleverna, att ta dem på allvar och förstå den värld de lever i är centrala frågor. I elevundersökningarna jag utfört men även i tidigare forskning och teori hittar jag studier som stöder dessa påståenden. (Hugo, 2011; Giota, 2002).

- ”Ta oss elever på allvar”. ”Ta tid att prata med eleven för att ta reda på hur de mår och varför de inte vill/kan jobba”. (Elever åk 8, 2020)

Elevinflytande:

Elever med större vana av elevinflytande blir bättre tränade att ta egna val beträffande att söka och förstå information, att diskutera informationens innehåll och därigenom fördjupa sitt lärande (Selberg, 2001).

- ”När man får bestämma själv vad man vill göra- blir jag motiverad att jobba”, skriver elever åk 8, 2020.

Motivation:

En drivkraft som får elever att vilja lära. Om detta handlar hela denna studie och begreppet motivation belyses från olika håll. En elev som mår bra rent allmänt har större möjlighet att prestera bra i skolans formella lärande (Giota, 2002). Om man sedan presterar bra så ökar tilltron till den egna förmågan och motivationen att lära ökar (Malmberg, 1998; Andersson & Strander, 2001). Forskning visar att behovet av att känna sig kompetent ger ökad motivation (Jungert 2014). Detta var också en av aspekterna som min empiriska undersökning visade. En elev uttryckte följande:

- ”Berätta varför man ska lära sig något och vad man kan använda detta arbete till i framtiden. Det gör mig extra motiverad” (Elev i årskurs 8).

Meningsfullhet:

Under både intervjun och enkäten framkom det att flera elever kopplade motivation till att vilja göra något, i motsats till att tvingas göra något. Man vill göra något om man tycker saker är roligt, sa flera elever. Man behöver också förstå vad man har för framtida nytta av det man ska jobba med, det meningsfulla lärandet. Elevers möjligheter att lära sig saker ökar med meningsfullheten och förmågan att se olika mönster hävdar Gärdenfors (2010).

- ”Berätta varför man ska lära sig något och vad man kan använda detta arbete till i framtiden. Det gör mig extra motiverad” (Elev i årskurs 8).

Lärande:

Intressant att ställa det informella lärandet i relation till det formella lärandet. Genom att ta reda på hur man lär sig olika färdigheter informellt kan man dra nytta av detta vid det formella lärandet. Att vilja göra något, att känna stolthet över det man lärt sig och att vilja

lyckas tillsammans med andra är centrala begrepp i det informella lärandet (Bruner, 2006). Elevers förståelse måste sättas i centrum (Gärdenfors, 2010).

- ”Känslan av att man kan och vill göra bra ifrån sig ger motivation att lära”, säger eleverna i min undersökning. (Elever åk 8 och 9, 2020).

Inre/yttre motivation:

Människans inre kraft att vilja lära sig något. Både teori och tidigare forskning lyfter fram värdet av ökad inre motivation. En inre motivation får man genom att utvecklas positivt i skolmiljö, ha bra relationer med kamrater och lärare och genom att använda rätt lärarstrategier (Jungert, 2014; Deci, 1971). En elev som mår bra rent allmänt har också större möjlighet att prestera bra i skolsammanhang (Giota, 2002). Om man sedan presterar bra så ökar tilltron till den egna förmågan och motivationen att lära ökar (Malmberg, 1998; Andersson & Strander, 2001).

- ”Att se fram emot att göra något för att det är kul och man blir glad” är en av elevernas beskrivning av ordet motivation. (Elev åk 8, 2020)

Intresse:

Ta reda på elevens intresse och koppla nya kunskaper till dessa står att läsa både i teorin och tidigare forskning. Den inre motivationen styrs av intresse och glädje (Jungert, 2014). Många elever är luststyrda. Sannolikheten är stor att intresset och viljan att lära går förlorad om uppgifterna saknar tydlig koppling till det som känns intressant och meningsfullt för eleven (Säljö, 2005).

- ”Prata med eleven om dess intressen och hitta på arbeten som kopplas till detta”. (Elev åk 8, 2020)

Nyfikenhet:

”Att väcka nyfikenhet genom att göra det oväntade”, var en återkommande synpunkt från eleverna. Eleverna uppskattar att lärare hittar på nya strategier och metoder för att fånga deras uppmärksamhet. Att starta ett nytt arbetsområde genom att berätta en liten saga eller personlig anekdot ger ett gott resultat på elevernas uppmärksamhet. Berättelser som kunskapsbärare är en förträfflig metod att väcka åhörarens nyfikenhet (Gärdenfors, 2010).

Forskning visar att en varierad undervisningsform är en bra strategi för att nå olika elever (Bruner, 2006).

- ”När läraren gör något oväntat och presenterar uppgiften på ett nytt sätt, får jag motivation att jobba”. (Elever åk 8 och 9, 2020)

Egen vilja:

Motivationen ökar med den egna viljan. Människans inre motivation ökar när hon har kontroll över det egna lärandet (Deci, 1971). Att synliggöra det egna tänkandet är viktigt för att vi ska förstå vår omvärld och bli nyfikna att lära mer. (Runesson & Lendahls, 1995).

- Att göra något av fri vilja, till skillnad från att tvingas göra något, är något som ger mig motivation”. (Elever åk 8 och 9, 2020).

Lust:

Att ha lust och vilja att lära sig är en medfödd inre motivation hos människan hävdar psykologen Bruner (2006). Att lust och nyfikenhet att lära är en motiverande aspekt skriver både Säljö och Nottingham (Säljö, 2005; Nottingham, 2014). Den inre motivationen ökar om man förstår vad man lär sig. En elev som saknar lust att lära tappar dessvärre motivationen, och lärandet uteblir (Gärdenfors, 2010). Att tappa motivationen var något mina elever beskrev återkommande i min studie. De tycker det är viktigt att få beröm och bekräftelse under arbetets gång, för att inte tappa motivationen och också förståelse för att den egna situationen ibland är tuff. Elever mår inte alltid bra och då är det svårare att prestera bra på lektionerna (Hugo, 2011).

- ”Ta tid att prata med eleven för att ta reda på hur de mår och varför de inte vill/kan jobba”. (Elev åk 8, 2020).

Slöjd:

Utvecklar kreativitet och förmågan att klara uppgifter i det dagliga livet (Skolverket, 2019). Ämnets vara eller icke vara debatteras flitigt (Jeansson, 2017) men samtidigt har ämnet en stark förankring i samhället genom att ha funnits i skolans kursplan sedan slutet av 1800-talet (Lantz, 2016). Att ämnets innehåll förändras över tid, från att gå från enbart praktiskt arbete till ett mer analyserande och reflekterande arbete är en anpassning till dagens

kursplaner och centrala innehåll (Skolverket, 2019). Den kreativa process som sker i en slöjdsal påverkar inlärning och motivation på ett positivt sätt (Forsell, 2005). Att eleverna lär av varandra genom de fysiska redskapen ger också en nyfikenhet och ökad motivation att försöka själv (Borg & Lindström, 2008).

- ”Att inspireras och peppas av andra ger ökad motivation att jobba” uttryckte eleverna. (Elever åk 8 och 9, 2020).

Flow:

Ett flöde i arbetsprocessen som ökar motivationen. Många elever beskriver den sköna känsla som uppstår när man är inne i en kreativ process och tiden bara stannar. Då vill de inte sluta att jobba fastän lektionen är slut. Detta flow beskrivs positivt och ett tillstånd elever strävar efter att uppnå. Flow i ämnet slöjd kan jämföras med det flyt som uppstår vid skapandet av andra kreativa förmågor i ämnena bild, musik eller dans (Bamford, 2006).

- ”Min motivation att jobba ökar när jag känner ett flyt i min arbetsprocess” (Elev åk 9, 2020).

Grit:

Att ta sig igenom vissa svårigheter stärker självkänslan och motivationen att fortsätta. Det är positivt för inlärningen att ”stöta på lite motstånd”. Då hittas den inre motivationen, den egna viljan och nyttan av att fortsätta riktningen framåt (Gulz, 2017). Grit är synonymt med uttrycket ”jävlar anamma” (Nylander, 2017).

- ”När uppgiften är lagom svår som gör mig nyfiken att vilja lära mer”, sammanfattade eleverna som svar på när de kände sig extra motiverade att jobba.

Pröva/ompröva:

Att testa och pröva nytt förbättrar resultatet och motivationen ökar. Flera teorier finns som bygger på att det är skillnad mellan det lärande som uppstår ur en tidigare samlad erfarenhet jämfört med det lärande som uppstår när man vågar prova något nytt, vid en improvisation eller omprovning (Säljö, 2005; Hattie, 2012). Det centrala innehållet i slöjd poängterar vikten av att pröva och ompröva då detta stärker elevens lärande (Skolverket,

2019). Ingen av mina elever nämnde dock att processen att pröva och ompröva ger dem ökad motivation att lära.

Trygghet:

Vygotskij hävdar att inläring sker i samverkan med andra (Strandberg, 2006). Miljön i klassrummet spelar roll för elevers motivation. Är man trygg i det sociala samspelet med andra ökar möjligheten och mottagligheten att lära (Vygotskij genom Strandberg, 2006; Hugo, 2011). Under min intervju med eleverna framkom att deras motivation att jobba ökar om de får välja plats i klassrummet och vem de sitter bredvid.

6.2. Förslag till förändringar

Jag hade hoppats få fram några nya frågeställningar eller påståenden från eleverna som inte tidigare behandlats i forskning eller teori. Det hade varit intressant att få fram nya infallsvinklar som ännu inte stöds av forskning och teori. Hade jag gått ett steg vidare i min undersökning och utökat mitt elevunderlag, valt att jämföra mellan olika skolor och kanske även inom olika ämnen så hade troligtvis utfallet också blivit annorlunda.

Jag saknar också klassrumsobservationer som redskap för undersökningen. Som observatör har du andra förutsättningar att notera elevernas handlande i en klassrumssituation jämfört med rollen som undervisande lärare. Både validitet och tillit hade dessutom stärkts om ytterligare en metod hade använts i undersökningen. Detta får jag ha med mig inför mina kommande år som lärare.

En återkoppling med de intervjuade eleverna hade också varit intressant att ta med i denna uppsats. Ett alternativ hade varit att låta de elever jag intervjuade också ta del av det frågeformulär som jag skickat ut. Endast två av dessa elever har deltagit i båda undersökningarna, vilket inte ger tillräckligt gott underlag för en jämförelse. Då allt deltagande i denna undersökning bygger på frivilligt deltagande vill jag inte tvinga dem att medverka mer än de redan gjort. Jag väljer därför att lämna denna jämförelse utanför analysen. Den återkoppling jag funderade kring var att ta reda på ifall själva medvetandet

kring fenomenet motivationen leder till ökad motivation i lärandet. Funderar dock på hur detta kan mätas och sammanställas. Detta får jag fortsätta att fundera kring.

6.3. Sammanfattning

Vilka mönster kan utläsas om motivationens roll i det formella lärandet? Min analys pekar på flera infallsvinklar. Några av de meningsbärande enheterna ur elevernas perspektiv är den inneboende kraften och lusten att lära. Den egna viljan är centralt för att motivationen ska infinna sig. Elever som har inställningen att lärandet är trist och meningslöst saknar den positiva kraft som leder dem framåt. Detta är en sammanfattning av min undersökning, kopplat till den litteratur jag tagit del av.

En viktig enhet är pedagogens roll att väcka elevernas lust att lära. Bemötandet mellan elev och pedagog är mycket betydelsefullt och kan vara avgörande för ett fruktbart lärande. Det ställs höga krav på pedagogen att se och inspirera alla elever i en elevgrupp, på den nivå de befinner sig och utifrån deras förmåga och förutsättning. Pedagogers personlighet och förmåga att se och bekräfta eleven har stark koppling till elevens engagemang. Att peppa och stötta och ge eleverna det där lilla extra, både en klapp på axeln men också en liten morot att ta nästa steg, är aspekter som styrks av både teori och forskning. Slentrian och upprepade, förutsägbara lektionsupplägg kan uppfattas negativt för elevernas motivation. Istället uppfattas oväntade, varierade och personliga lektionsupplägg som mycket positiva för elevernas lust och motivation.

Kopplat till slöjdamnet så har motivationen en central och viktig roll i uppstarten av arbetet. Det är i den praktiska processen som eleverna uttrycker störst betydelse av att hitta flow och glädje, under tiden de arbetar med olika tekniker, verktyg och material. Många elever uttrycker brist på motivation om de inte vet vad de ska göra för slöjdarbete. De behöver således hjälp och inspiration i uppstarten, för att hitta motivation i arbetsprocessen.

Gemensamt för den teori, forskning och undersökning som genomförts i detta arbete är skillnaden mellan engagemang och ointresse. Om elevens förmågor sätts i centrum och

gynnsamma förutsättningar erbjuds så ökar också möjligheterna för engagemang. Att väcka nyfikenhet och skapa optimala förutsättningar för ett formellt lärande är grunden till en inre motivation.

6.4. Avslutning

Studiens syfte var att öka förståelsen för elevers uppfattningar av vad som motiverar till formellt lärande. Jag har valt ett elevfokus genom hela undersökningen och har försökt förstå och tolka elevens uttryck utifrån deras värld. De artiklar och litteratur jag tagit del av har jag försökt undersöka utifrån ett elevperspektiv, även om jag kopplat till min egen roll som lärare. Det är ju i samspelet mellan eleven och läraren som mötet sker och tillsammans kan vi nå långt i lärandets ädla konst, anser jag.

Genom att ta del av både teori och tidigare forskning förstår man hur viktigt det är att skapa rätt förutsättningar för en elevs inläring. Skolans pedagoger har ett stort ansvar att få elever att känna självförtroende och meningsfullhet inför framtida val, tänker jag. Vi behöver stärka alla människors värde och få dem att känna sig meningsfulla och värdefulla. Vi måste se eleverna som unika människor (Giota, 2002; Hugo, 2011).

Genom denna studie har jag lärt mig mer om motivationens olika skepnader och känner mig bättre förberedd för hur motivationen lockas fram hos varje elev. Detta ska jag fortsätta jobba med framöver och är oerhört tacksam över denna insikt.

7. Litteraturförteckning

Andersson, B-E. & Strander, K. 2001: *Skolan, familjen och framtiden*: Forskning nr 9. Stockholm

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. (2., uppdaterade [och utök.]. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Bamford, A. (2006). *The wow factor: global research compendium on the impact of the arts in education*. Münster: Waxmann.

Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Borg, K. & Lindström, L. (red.), *Slöjda för livet: om pedagogisk slöjd*, Lärarförbundets förlag, Stockholm, 2008

Bruner, J.S. (2006). *In search of pedagogy: the selected works of Jerome Bruner. Vol. 2, [1979-2006]*. London: Routledge.

Bähr, K. (2015). *Hjärnan i skolan: möt barnen där de är*. Nyköping: Exist Publishing.

Deci, E. L. (1971). Effects of externally mediated rewards on intrinsic motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 18, 105-115.

Forssell, Anna (red.) (2005). *Boken om pedagogerna*. 5., [rev. och utök.] uppl. Stockholm: Liber

Giota, J. (2002), *Pedagogisk Forskning i Sverige*, årgång 7, nr 4, s 279–305, issn 1401-6788 <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1208/1057>

Gulz, A. (2017) *Forskning*: <https://www.forskning.se/2017/11/09/grit-ar-grejen-om-du-vill-lyckas-i-skolan/>

Gunnarsson, B. (2019): *Professionsutveckling på vetenskaplig grund*
https://mau.instructure.com/courses/4583/pages/examinationsuppgift-2-ht19?module_item_id=112615

Gärdenfors, P. (2010). *Lusten att förstå: om lärande på människans villkor*. (1. utg.) Stockholm: Natur & kultur.

Hattie, John (2012). *Synligt lärande för lärare*. Stockholm: Natur & kultur

Hugo, M. (2011). *Från motstånd till framgång: att motivera när ingen motivation finns*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

- Illeris, K. (2007). *Lärande*. 2., [rev. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Jeansson, Åsa (2017). *Vad, hur och varför i slöjdämnet: textillärares uppfattningar om innehåll och undervisning i relation till kursplanen*. Diss. Umeå: Umeå universitet, 2017
- Johansson-Lindfors, M. (1993). *Att utveckla kunskap: om metodologiska och andra vägval vid samhällsvetenskaplig kunskapsbildning*. Lund: Studentlitteratur.
- Jungert, T. (2014). Inre motivation positiv för elevers utveckling och lärande. *Venue*, 3(1), 1-5. <https://doi.org/10.3384/venue.2001-788X.1436>
<https://journal.ep.liu.se/Venue/article/view/1525>
- Key, E. (1905/1996). *Barnets århundrade*. [Nyutg.] Stockholm: Informationsförl. Elektronisk resurs Trelleborgs bibliotek
- Klingberg, T. (2016). *Hjärna, gener & jävlar anamma: hur barn lär*. (Första utgåvan). Stockholm: Natur & Kultur.
- Kvale, S. (1996). *Interviews: an introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks: SAGE.
- Lantz, M (2016), *Skolvärlden*, (tidning från Lärarnas Riksförbund)
<https://skolvärlden.se/artiklar/slojden-ar-mer-aktuell-nagonsin>
- Malmberg, L-E, 1998: *Education and students' future-orientation*: Vasa: Åbo Akademi
- Nottingham, J. (2014). *Uppmuntra lärande: så hjälper du barn att lyckas i skolan*. (1. utg.) Stockholm: Natur & Kultur.
- Nylander, L. (2017) *Forskning.se, utbildning och skola*.
<https://www.forskning.se/2017/11/09/grit-ar-grejen-om-du-vill-lyckas-i-skolan/>
- Patel, R. & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (Femte upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Runesson, U. & Lendahls, B. (red.) (1995). *Vägar till elevers lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Selberg, G. (2001). *Främja elevers lärande genom elevinflytande*. Lund: Studentlitteratur.
- Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. 1. uppl. Stockholm: Norstedt
- Sverige. Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2019*. (Sjätte upplagan). [Stockholm]: Skolverket.
- Sverige. Skolverket (2017): *Diskussionsunderlag för kursplanen slöjd*
<https://www.skolverket.se/getFile?file=2544>

Sverige Skolverket (2017): Kommentarmaterial till kursplanen i slöjd
<https://www.skolverket.se/getFile?file=3845>

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

8. Bilagor

8.2. Intervjufrågor

8.3. Enkät

8.4. Samtyckesblankett